

TANITMA YAZILARI

LUCIANO GUERCI, *Le Monarchie Assolute. Parte seconda. Permanenze e Mutamenti nell'Europa del Settecento* [Mutlak Monarşiler. İkinci kısım. 18'inci yüzyıl Avrupasında süreklilik ve değişiklikler], Torino 1986, 720 sayfa. Metin dışı 30 tane renkli ve siyah-beyaz tablo bulunmaktadır. Torino'daki U.T.E.T yayınevinin Nuova Storia Universale dei Popoli e della Civiltà adlı dizisinin 10 uncu cildinin ikinci kısmıdır.

Günümüzde yaratılan büyük dünya tarihleri serisi içinde müstesna bir yer tutan dizinin bu cildi, Avrupa tarihinin en hareketli dönemlerinden birisini kapsamaktadır. Yayınevinin ilkesine göre, gelişmeleri tarihsel sıralamasından başka insan toplulukları içinde bu olayların yerinin tartışılması esas alınmaktadır. Üç büyük kısma ayrılan kitabın anabашlıkları sırasıyla şöyledir: 1- Halk, üretim ve değişim. 2-Toplum, güç, düşünce hayatı. 3-Harp, sulh, reformlar (1713-1783). Arabaşlıklar da birden başlayıp 28 numarada tamamlanmaktadır. Üçüncü kısımda ele alınan tarih olayları, klasik bir yöntemle işlenmektedir. Utrecht Barışından başlayıp, Veraset Harpleri, Yedi Yıl Savaşları, Aydın Despotizmi, Habsburg Monarşisi, II. Frederik, II. Katerina, Polonya'nın Uyanışı, Danimarka ve İsveç, İber Yarımadası, İtalya Reformları, Britanya Anayasaları, Fransa'da Reformlar ve Reformlara Karşı Direnişler (s. 449-624). Bu ayrımları herhangi bir özelliği bulunmadığı görülüyor. İlk iki bölümde ise ele alınan konular çok hassasdır. İnsanı hemen belirli bir düşünce akımı içine çekecek özelliktedir. Bir tanım konusu ve köylülerin bu alandaki etkisi bile, tarafsız bir şekilde inceleyeyim derken, insanı enginlere sürükler (s. 41-90). Bunun nedenlerinin başında yapılan çalışmaların zenginliği ve arşivlerde bol malzemenin bulunması vardır. Her iki alanda da yeni yeni belirlenen atılım izleri kendisini endüstri alanında da gösterdi ve devlet yatırımları kadar özel yatırımların da olumlu etkileri yeni insanı yaratmak bakımından en büyük etken oldu. Bu satırlarla ilk kısmı özetlediğimi tahmin etmiyorum. En azından nasıl bir önem kazandığına değindikten sonra, ikinci ana kısma geçiyorum. Bu da, dinsel kuruluşlar, soyluluk, burjuva, hükümet yöntemleri, bürokratlar ve yönetim değişiklikleri, uluslararası ilişkiler, aydınlanma ve 'Encyclopédie' bahislerinde inceden inceye işlenmiştir. Kaldı ki 18'inci yüzyılın gerçek havası da budur. Ekonomik değişmeye paralel olarak devlet yapısında, orduda, eğitim sisteminde yapılmak istenen değişiklikler önce teori olarak ortaya atılmış ve sonra da uygulamaya geçilmiştir. Bu konuların da klasik düzen içinde ele alındığı görülmekle beraber, az satırla çok eleştiri getirilmektedir. Ayrıca ele alınan Aydınlanma kavramı da gerçekten en can alıcı ve detaylı yöndür (s. 359-400 ve 403-445). Uzun yıllardan beri sağlanan bu atılım, Avrupa insanının yeni baştan bir düzen yaratmasını sağlamış, ortaya değişik bir dünya çıkmıştır. Artık yerinde duramayan değil kıtasında bile tatmin olmayan bir insan çıkmıştır ve düşünce sistemi de bilimde yeni yaratıcılık alanı sağlamıştır. Kitabın son kısmında da bibliyografya bulunmaktadır (s. 625-682). Okuyanları yormamak için dipnotundan ziyade eleştirili bir düzen benimseyen bu seri içinde, en önemli yayınlar ayrı ayrı gösterilmiştir. Konulan anabашlık kadar yanbaşlıklar da, araştırmacılar için bir anahtar görevi yapmaktadır. Kitap ve makalelerin büyük bir kısmı ülkenin dili ile olmakla beraber, çok önemli görünen diğer batılı eserler de katılmıştır. Bu vesile ile, şunu da belirtelim ki Batı dilleri iyi bilinmekle beraber İtalya'da önemli Batılı araştırmalar anadile kazandırılır. Bunlara, böylece, bazan daha iyi bir görünümde verildiğini belirtmeliyim.

Metin içinde fazla kullanılmayan zamandizimi de kitabın sonundadır (s. 683-706). Önemli konuların sıralandığı yıllar, 1713 den başlar 1790 da biter. Bu çağı ilgilendiren Amerika'nın kuruluşu, Fransa İhtilali boşuna aranmamalıdır zira aynı dizi içinde ayrı ciltler içindedir. Resimler de İtalyan baskı sanatının en seçkin örneklerini veren yayınevinin ayrı bir başarısıdır. Otuz adet tablo içinde bulunan resimler tek bir kişiyi ve kenti yansıtan görüntüler olmak yanında, toplantıları, özel ve kamu yaşayışlarını, güzel sanatları günümüze ileten araçlardır. Bunları şık bir cilt içinde yayınlayan kişi ve kuruluşları, başarılarına yeni bir halka katmak hususunda, bir kere daha kutlayabildiğimi belirtmeliyim.

Doç. Dr. Mahmut H. Şakiroğlu